

nihilum recidit, ita ut homo non inueniat opus, quod operatus est Deus: Eccles. c. 3. v. 11. Patet hinc, quod uuarum succus, alcali & acidum, in quibus RECTOR habitat, conseruauit per varios casus, multaque discrimina usque ad ultimam sui annihilationem. Hinc canit sacer Poeta: ablato spiritu omnia in puluerem suam abeunt, & euanescent Psal. 104. v. 29.

Domine spiritus tuus in omnibus sapient. cap. 12.

Sal tartari separat aquam à spiritu vini.

Hoc addam pro corollario huius capitis: Quod sal tartari exsiccatum separat aqueam partem à spiritu vini, si in illum proijcitur: & purissimus euadit.

Desertam & incultam viam explanat. Cap. 19.

Quod præcedente capitulo in uuarum succo ostendi, illud ipsum de omnium vegetabilium succis intelligendum est, omnibus siquidem inest acidum, & alcali magis, & minus, ut Hippoc. & experientia docent, ea tamen differentia, quod in illis, quæ frigida appellamus, prædominatur alcali, & non sunt fermentabilia, nisi externo acido, aut calore excitentur: quæ vero calida dicimus,

Corruptio omnibus mutuo inter se est, maiori à minore, & minor à maiore. Hippocr. de Senta.

HIPPOCRATES. 149

mus, in ijs acidum præualet, & ob id facile fermentescunt, vt in progressu apparebit.

Quorundam etiam vegetabilium succus est vicinior fixo alcali, & ideo cum acidis mineralibus coit, sicut ostendi in gallarum succo, semperviuo maiore, granatorum corticibus, semine sumach, myrobalanis nigris, citrinis &c. quare internis erosionibus vt dysenterijs conducunt.

Quorundam est multo delictius alcali, ea propter acida mineralia illud confestim absumunt, quatenus sunt nutritiua, & animalium digestioni accommodata, id enim consistit in mitiori, & subtilissimo spiritali acido, horum census sunt pyrola, alchimilla betonica farfara &c. quæ vulneraria ob id vocari cæperunt, quorum alcali obortam iniustam aciditatem in stomacho, vt & in vulnere minuunt, inhibent, atque arcent, quia aciditas omnis extra stomachum noxia est morbosa, atque putredinis comes, quam vulgus ab effectu calorem dicit, febres enim excitat, & vulnera putrefacit.

Acidum illud vt caloris, & putrefactionis initium obseruarunt,

G 3 quam

vulneraria

quamplurimi periti chirurgi in vulneratis: ea de causa illos prohibent vini usu, & recte, ne subtilis, & vaporabilis vini aciditas malum augeat.

Dictarum herbarum vulnerariarum alcali non sit manifestum cum acidis mineralibus, quæ id propter adnatam gracilitatem absumunt: sed quoniam dicta vulneraria sunt nutritiva, idcirco eorum alcali sui similibus nutritivis, & mitioribus acidis se associat.

Vtimum enim sale saturni factum cum aceto distillato, quia animalium digestionem non relectatur, ideo propinatur in Tussi sicca, in accensis, humidisque hipochondriacis passionibus &c. præparandi modum docent Tyrocinijs scriptores, nunquam ex lytargyro parari debet, cuprum enim admistum habet, & ideo per os datum vomitum mouet. Externe etiam vtimum in omnibus inflammationibus cum pruritu coniunctis, vt serpentibus vlceribus, & scabiei, tam in facie, quam alibi diuersimodè applicato, vel simpliciter drachma in lib. vna aquæ plantaginis soluta, vel etiam mixta cum oleo rosato, quantum scilicet olei potest dissolui, &c.

Huius

natura gaudet sua natura.

Sal saturni fieri debet ex mixto.

HIPPOCRATES. 151

Huius salis saturni drachma
dissoluitur in tribus vncijs circiter
aquæ distillatæ, quæ alcali volati-
le non habeat (de quibus postea)
rosmarini scil. lauendulæ, rutæ,
vel rosarum &c. permittite vt feces
sidant, hæc solutio sapore dulcis
est, & plumbum absconsu[m] con-
tinet.

In hoc solutum sal saturni, &
pellucidum liquorem stilla suc-
cum clarum dictarum herbarum
vulnerariarum, & ilicò lactescit,
argumento, quod alcali herbæ
absorbet acidum ex plumbo, quod
paulatim ad vasis fundum de-
scendit.

Supra ostendi alcali fixum ex
cineribus præcipitare mercurium
in acidis mineralibus per artem
solutum.

Et alcali, vel succum Galla-
rum, corticumque granatorum &c.
quia cinerum alcali vicinius, præ-
cipitare vitriolum.

Sic etiam in vulneribus obbor-
tum acidum, mitissimum alcali
requirit, & ideo mitius examen.

Paracelsus, occultum illud her-
barum alcali primus obseruauit,
qui harum gradus minutissime, &
fortasse simili examine didicit. ob-
seruauitq; in vulneribus putredines

*Paracelsi
scientia A
nalytica
corporum.*

ex acido prouenire, quas sequebatur febrilis calor, & vulnerum corruptio, ea de causa primus, inquam, potiones vulnerarias praescripsit, & feliciter dictam aciditatem, & putredinem coercuit, vocauitque idem eas vulnerarias herbas.

Et licet Iohannes Tagaultius Gallus, & Gabriel Fallopius Italus Medici clarissimi, & Chirurghi excellentissimi in vulnerum curatione potiones vulnerarias damnant, & explodere conentur, afferentes eas suo calore sanguinem in corpore inflammare, extenuare, eiusque eruptionem è vulnere excitare.

Tamen cum simplicia vulneraria non cuilibet chirurgus nota, & sine distinctione, & alcali gradus cognitione praescribantur (omnibus enim adire Corinthum non contingit) experientia etiam dictae potiones comprobatae sint, quibus Paracelsus etiam pulmonum vlcera feliciter sanauit, vt historiae testantur, non minus & haecticas febres (vt nos quoque experti sumus, vt postea dicetur) oriundas ex vniuersali, & solidarum partium inepta aciditate, vnicuo verbo caloris nomine appellata,

pedis vel femoris, vlcera, & vulnera sanantur potionebus, pulmonum vulnera quoque, vlcera vero non. ratio dicetur alibi.

HIPPOCRATES. 153

ta, quam dicta alcalia longe promptius lacte absumunt, & absorbent, ut suo loco ostendi, & ipsa sanatio docet, nos idcirco potiones vulnerarias, in curatione vulnerum merito retinebimus, & usurpabimus.

Aciditatem esse caloris, & doloris causam obseruarunt cum chirurgis quamplurimi emunctiores medici. Crustaceaque omnia, magis, & minus promptè vel tardè iuxta proprietatem acida combibere, & absumere. Et est ratio, quare cornu Cerui vstū à sem-vn-
cia ad integram in aquis refrigerantibus feliciter cum successu febricitantibus propinatur. Nam sicut cornu Cerui reliquaque crustacea ex aceto absorbent, & combibunt acidum volatilem salem, sic aciditatem in febribus tollere, & absumere non sine magno animi gaudio animaduenterunt: *nam simili prorsus modo operatur hominis natura*, concludit summus Hippoc. de diæta.

Præter vulneraria sunt, & occultiora, & volatiliora alcalia in vegetabilibus, quæ refrigerantia nominamus, ut lactuca, portulaca, farsara, intyborum genera, quorum alcali valde est fugitiuum, &

*specificum morborum acidum, quia à prio-
re demonstrabile nõ
est, ideo ab effectu sal-
tem cognoscitur. Vide
cap. 21.*

*occulta ab-
calia.*

154 TACHENII

reperitur solum in earum succis, & aquis distillatis, unde elicitur: huiusmodi herbas exsiccatas nullius esse valoris, quia earum alcali expiravit.

*aqua refrigerantes
alcali continent.*

Sic & aqua distillata ex ranarum spermate (totum sperma si patientia vteris ex balneo eleuatur in puram aquam relictis granulis nigris, & aridis, quæ non sunt reiicienda) abundat occulto volatili alcali, quo plumbum ex dicta solutione ilico præcipitat, imò promptius, & copiosius, quam vlla aqua alia refrigerans, quare magni est æstimanda in plurimis affectibus calidis sic dictis ex peculiari acido obortis: desperatam vteri hæmorrhagiam feliciter huius aquæ potu sanatam noui, quatenus appropriatam aciditatem sanguinis primo absorbet, postea inhibet, & arcet.

*spermatum
ranarum
aqua.*

Hæc etiam aqua parti podagra dolenti applicata, mirò modo placando auxiliatur, quatenus aciditatem attrahit, mortificat, & alterat. Cum vero dolor vehementior sentitur, tunc aciditas est in maiori copia, & vigore, ideoque alcali mortificante manifestiore opus est, vt tractatu de podagra mechanice ostendam.

Vn-

HIPPOCRATES. 155

Vnde erudimini, podagrici doloris causam non ex catarrho descendente, sed ex acido prouenire, si alias à inuantibus, & nocentibus sumenda sit principalis indicatio, vt Auicenna docet.

Quare hanc aquam antiquissimæ Hippocraticæ medicinæ interpretes semper in maxima veneratione habent, & habuerunt Crollius, Sennertus, Sala, Tentzelius, Hartmannus, Riuerius, atque alii quamplurimi celeberrimi doctissimi viri, & maximæ famæ practici, qui tamèn omnes nequitiae titulo asperguntur à deside, & ignaua decanorum turba, quasi hæc aqua catarrhum (vt aiunt) qui ad articulos defluxit, repelleret.

Sed cum valida, & manifesta ratio in promptu sit, hanc sc. aquam catarrhum, si quis est, non turbare, sed acidum podagricum magno ægrotorum solamine mortificare, & transmutare præter experientiam rationem confirman-tem, subscribit clarissimorum virorum auctoritas, idè contumeliosum nequitiae titulum, quo Austriaca, & Norica decanorum societas aspergit prænominatos nobilissimos Medicinæ professores, ad ortum remittimus.

At non solum aquæ ex refrigerantibus herbis distillatæ alcali occultum continent, sed etiam aqua communis, putealis, vel fluminis, cuius ratione nutrit animalia plantasque omnes. *Aqua simplex nutrit, & in aqua est magnum secretum*, ait Hermes. Nutrire autem non potest aqua, nisi habeat alcali nutritium, quod probat Hipp. mechanicè 1. lib. de diæta; his verbis.

Aqua nutrit.

Ferrum acidum.

Ferrum, inquit, *ignitum, & in aqua extinctum acquirit robur*. Ferrum enim habet nimium volatilic acidum, quo sponte in scoriam, & ferruginem abit, cum vero acidum ferri ab alcali aquæ combitur, tunc magis resistit.

Sic fabri cultrarii, & gladiatorum perungunt opus cornuum rasura, cum illa candefaciunt laminas in igne, donec rasura colliquescat, & alcali ferro communicetur, fitque idè robustius. Hæc est causa, ut transeuntes iuxta eorum officinas, nonnunquam cornuum vstorum fetorem percipiant.

Aqua alcali continet.

Facile autem probatur inesse aquæ communi alcali occultum per supradictam salis saturni solutionem, quæ ab aquæ instillatione illic lactescit; argumento, quod
alcali

HIPPOCRATES. 157

alcali aceto (quo plumbum solutum erat) iungitur, plumbumque deseritur.

Simili prorsus modo contingit argento in aqua forti soluto, nam addita aqua communi statim lactescit, cum vero eadem aqua distillata fuerit, argenti solutionem amplius non turbat: argumento, alcali per distillationem iam separatum esse.

Qua de causa Iohan Baptista Porta *lib. 5. magia naturalis cap. 5.* iubet aquam bis, vel ter distillari pro arbore ex argento, & mercurio, quam vulgus sat ineptè philosophorum appellat. Quare etiam distillatæ aquæ ex cephalicis sic dictis, neque argentum, neque plumbum ex supra nominata solutione præcipitant, quas dixi etiam in succis alcali non continere.

Adeoque illa solum aqua ex refrigerantibus distillata, & communis non distillata continent alcali volatile, huiusque ratione aqua nutriat necesse est. Hinc *Laetantius lib. 1. cap. 1. à qua sunt omnia.* Quod ante Hippoc. Thales Milesius fortassis antiquissima hac arte etiam cognouit teste Laertio in Talete. Sic Hermes antiquif-

tiquissimus: *Aqua, inquit, est suscepibilis nutrimenti in hominibus, & alijs: & sine aqua non operatur natura.*

Quoniam de aquis refrigerantibus est sermo, non prætereundus ab usus aquæ rosarum, quam refrigerare vniuersaliter dicunt, quæ tamen opinio hac mechanica reprobatur.

Venetijs hæc, vt & omnes ferè aquæ, distillantur ex cupreo instrumento (nonnunquam stanno intus oblitito, quandoque ob vetustatem stannum est consumptum) hanc aquam propinant pueris, quia vermes enecat, & expellit, nonnunquam etiam vomitum mouet, hanc operationem, & virtutem aquæ rosarum vulgus adscribit.

Aqua rosarum non est frigida nisi per plumbea vasa sit distillata.

At aqua rosarum non est frigida naturæ planè, sed temperatæ, habet enim occultam, & insensibilem aciditatem inseparabilem, qua nunquam destituitur vsque ad sui annihilationem: cum ergo per cupreum alembicum fluit, occulta eius aciditas abradit de cupro quosdam atomos, quæ inuisibiliter aquæ commiscentur: visne videre cuprum? Stilla in portunculam huius aquæ vnam vel alteram

HIPPOCRATES. 159

ram guttam alcali urinæ, & ilico
tota aqua viridescit, eo quod sub-
tilissima aciditas aquæ avidius ar-
ripit subtilissimum alcali sibi ma-
gis simile, quam metallum, quod
ideo paulatim in viridem fundum
cadit, & aqua à cupro separata vo-
mitum amplius non mouet, ne-
que vermes necat, eritque similis
illi, quæ per vitrea vasa distillatur.
Fundum autem viridem exsicca,
atque liqua cum borrace, redibit-
que in cuprum.

Non solum autem herbæ vul-
nerariæ, & refrigerantes habent
occultum alcali nutritium, sed
etiam olera omnia, ob id expetun-
tur à stomachi acido excedente;
Estque hoc alcali causa, quæ raro
inebriantur, qui ante strenuam
potationem brassicam cœctam co-
medunt, alcali enim harum her-
barum sicut temperat acidum vini
inebriatuum in stomacho, ita
etiam acidum vulneribus obor-
tum absorbet, & absorbit.

Quare autem quædam simpli-
cia, vt millefolij succus Hæmor-
rhoidibus, Fumariæ ictero, Brusci
urinæ, Guaiacum lvi venercæ, a-
liaque quanplurima alijs specia-
liter conferant, vt & in quo confi-
stat purgantium facultas, ea nunc
hic

*Olera om-
nia alcali
volatile
continent:
acida errã
tia absor-
bent: nutri-
cibus lac ge-
nerant. A-
cida enim
lactis im-
pedimento
sunt.*

*pecifica
media.*

hic enarrare nimis operosum esset, lampada tradidisse sat est; hoc scripto saltem occulta hactenus falsa manifestare invita minerua coacti sumus.

Obiectio:

Sufurrones hic audio, eò quòd per plumbum solutum vegetabilium alcalia volatilia demonstrare contendam, cum etiam falsa quæque plumbum ex hac solutione præcipitent (id nimirum est, quod integro capitulo antea confessi sumus) hac tamen cum differentia, quod plumbum cum sale deiectum cadit pulveris forma, clarum supernatans distilla, & habebis acetum, quod plumbum solutum tenebat, cadit autem ex aceto, quia sal aceto affinius, & leuius pondere, quam plumbum.

Solutio:

Sed misce alcali herbarum, vel potius stilla succum dictarum herbarum in illud solutum plumbi, & videbis plumbum non præcipitanter cadere pulveris forma, sed fieri instar pultis: distilla autem supernatantem liquorem, qui tibi non acetum, sed aquam inspidam dabit: manifesto argumento, quod herbarum alcali aciditatem absorpsit.

Quantum luminis Hippocratica hæc doctrina addat medico, tam

HIPPOCRATES. 161

tam in componendis medicamen-
tis, ne vnum alteri obfit (imò sim-
plicium virtus miro modo . Hac
scientia exaltari possit) quam
etiam in morbis sanandis, iudicent
illi, qui sapores distinguere, & mo-
destè inuertere norunt, quod ad-
huc vnico vrticæ exemplo osten-
dere satis erit .

Hæc recens, & madida vrit, &
vesicat, siccata adstringit, & san-
guinem sistit. Succus eiusdem coa-
gulatur in soluto plumbo in of-
fam nigram, quæ rursus in alcali
fixo confestim diluitur in obscu-
rum penetrabilem tamen colo-
rem: inde discitur vrticā arefactā,
& coctā in lixiuio alcalizato (dul-
ci tamen, sicut faminæ dicunt) ca-
nitiam impedire. si quoquo die ca-
pilli cum eo pectantur . Succus
cum vitriolo in grumos concre-
scit flauescens, qui cum spiritu
eiusdem vitrioli iterum dissol-
uuntur in pellucidum liquorem.

Huiusmodi examen, aut non
valde dissimile forsan instituit Sa-
lomon *sapient. libro cap. 7. v. 21.*
*inquiens, absconsa viriutes radi-
cum, & virgultorum differentias
didici à Sapiētia omnium artifice.*
*Sic edoctus disputauit à cedro li-
bani, vsque ad byssopum, quæ de*

*Vrtica ana-
lysis.*

pariete egreditur 3. Reg. 4. v. 33.
 Non enim est credibile, quod vit
 gratis, & in omni scientia illumi-
 natus verba funderet de qualitati-
 bus, & gradibus imaginarijs, quos
 lingua metiri promittunt nostri
 Botanici, hæc inquam dici non pos-
 sunt absconsæ virtutes.

Hoc est, quod voluit Arnaldus
 de Villa noua licet ob alias causas
 eius opera correctione indigeant
*in aphor. ubi in promptu habentur
 simplicia*, inquit, *dolum esse, si
 quis compositis utatur.*

*Spiritualis plantarum represen-
 tatio. Cap. 20.*

EX dictis, & ostensis emergit
 fundamentum, quo procedere
 debeat plantarum spiritualis re-
 presentatio, de qua Quercetanus
 in libello contra Anonymum cap.
 23. se enim vidisse ait apud Medi-
 cum quendam Cracouensem, qui
 adeo eleganter cineres cuiusuis
 plantæ apparare norat, earumque
 spiritus omnium facultatum au-
 tores exactissime conseruare, qua-
 rum supra triginta vasculis diuer-
 sis vitreis. hermetico sigillo obfi-
 gnatis habebat, ut si quis rogaret
 sibi rosam, aut calendulam de-

mon-